

SAMARBEIDANDE KRAFTFYLKE

Hedmark, Oppland, Telemark, Aust-Agder, Vest-Agder,
Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane, Nord-Trøndelag, Nordland, Troms

Dronning Eufemias gt. 16
0191 Oslo
+47 994 00 306
toini.lovseth@kraftfylka.no

Olje- og energidepartementet
postmottak@oed.dep.no

Høringsuttalelse, rapport fra ekspertgruppe om bedre organisering av strømmettet

Vår ref: TL

Deres ref:

Vår dato: 01.10.14

Samarbeidande Kraftfylke (Kraftfylka) er ei interesseforening for fylkeskommunene Hedmark, Oppland, Telemark, Aust-Agder, Vest-Agder, Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane, Nord-Trøndelag, Nordland og Troms. Samarbeidet mellom kraftfylka går tilbake til 1991, mens interesseforeninga ble stifta i 2013. Foreninga sitt formål er å fremme og ivareta kraftfylkas felles interesser i kraftspørsmål og sikre at en størst mulig del av verdiskapinga blir værende igjen i de områdene der vannkraftressursene finnes og verdiene blir skapt.

Nesten 80 % av landets totale kraftproduksjon skjer i Kraftfylka. 70 % av kraftforbruket i landets kraftintensive industri finner sted her. Størstedelen av verdiskapinga basert på ren norsk kraftproduksjon skjer altså i Kraftfylka, det meste basert på betaling fra kundene i regionene. Samtidig har tidligere offentlige utredninger vist at bare omlag en fjerdedel av verdiene blir igjen i disse regionene, i form av konsesjonskraft og skatteinntekter. Denne omfordelinga av verdier fra Kraftfylka til andre områder og til det statlige forvaltningsnivået engasjerer våre medlemmer.

Fordelinga av kostnadene for bygging og drift av overføringsnett for kraft er en viktig del av denne urimelige omfordelinga og mangelen på tiltak for mer rettferdig kostnadsfordeling er Kraftfylkas viktigste ankepunkt mot Reitenutvalgets rapport.

Innledende og overordna kommentarer

Tiltakene som er skissert i rapporten vil være drivere for samarbeid mellom og sammenslåing av dagens kraftselskap og et sterkere skille mellom monopolvirksomheten nett og øvrig virksomhet. Kraftfylka ser at det er behov for en gjennomgang av den norske nettstrukturen. Vi er enige i at dagens regulering ikke gir sterke nok incentiver til nødvendige og ønskelige strukturendringer. Vi har også tro på at sterkere fokus på nettselskapenes nøytralitet og det å hindre krysssubsidiering vil styrke

effektiviteten i kraftsektoren og senke kostnadene for forbrukerne. Det er viktig for Kraftfylka.

Samtidig er det viktig å ikke tvinge fram unødige, unødig store og unødig kostnadskrevennde prosesser. Når man ser på det totale presset som legges på virksomhetene gitt gjennomføring av alle tilråingene og legger til den samtidige kommune- og regionreformen som også påvirker eierskapet i kraftsektoren er det grunn til å advare mot for hastige prosesser.

Kraftfylka er særlig kritiske til at utvalget har unnlatt å fremme forslag om tiltak for kostnadsfordeling. Slike tiltak er nødvendige for å hindre at forbrukerne i kraftfylka må ta stadig større kostnader som en følge av nasjonale og europeiske målsettinger. Tilgang til og potensial for ren kraft burde være et fortrinn for disse fylka, ikke en trussel mot videre næringsutvikling.

Spesifikke kommentarer til rapportens konklusjoner og anbefalinger

1. Krav om selskapsmessig og funksjonelt skille til alle virksomheter uansett størrelse og strengere regler for tjenestekjøp i konsern

Kraftfylka ser at dagens investerings- og aktivitetsnivå bidrar til å sette nødvendig søkelys på nettselskapenes nøytralitet. Styrket kontroll med nøytraliteten og kryssubsidiering mellom monopol og konkurranseutsatt virksomhet vil gagne effektiviteten, både internt i selskapene og samfunnsmessig gjennom bedre konkurransevilkår for alternative tilbydere/produsenter. Selskapsmessig og funksjonelt skille mellom virksomhetene er et viktig tiltak for å oppnå dette.

Selskapsmessig og funksjonelt skille legger også til rette for enklere utvalg/sammenslåing, både i nettvirksomhetene og i kraft- og bredbåndsvirksomhetene. Kraftfylka ser at det i mange tilfeller er en ønsket og nødvendig utvikling og har forhåpninger om at omorganisering skal virke forløsende på investeringsprosjekter som er nødvendig for næringsutviklinga og som gjør det mulig for kraftfylka å utnytte sine komparative fortrinn.

I samspill med strengere regler for tjenestekjøp i konsern vil funksjonelt skille imidlertid kunne svekke beredskapen i distriktene. Denne er i dag sikret gjennom et nettverk av små, lokale tilbydere og ansatte i egne selskap som neppe vil kunne vinne større anbudskonkurranser. Dagens praksis med direkteanskaffelser i drift, vedlikehold og beredskap bør derfor kunne opprettholdes der dette er nødvendig for å opprettholde god beredskap og forsyningssikkerhet. For ny- og reinvesteringer bør det stilles krav om konkurranseutsetting.

2. Utpeking av systemoperatører i distribusjonsnettet (DSO)

Kraftfylka ser behovet for bedret koordinering mellom regionenes nettselskaper og mellom potensielle investeringsprosjekter. Oppretting av DSO er et tiltak som kan gi raskere beslutninger om investeringer som er viktige for næringslivet i regionene. I dag er det for mange eksempler på at utvidelser og etableringer av næringsvirksomhet stoppes pga av mangelfullt samarbeid, koordinering og prioritering.

Effektivitetsgevinsten vil imidlertid forsvinne dersom DSO-ene ikke oppnår tillit og andre selskap dermed stadig klager beslutningene inn for NVE. Det er derfor maktpåliggende å sikre disse nye DSO-ene tilstrekkelig nøytralitet til at de får legitimitet i den nye rollen. Likeledes må der finnes mekanismer for kostnadsfordeling. DSO-ordninga kan bli vanskelig gjennomførbar uten dette, siden ett selskap da kan pålegge forsterkninger i andre sitt nett. Tiltakene blir prioritert fordi de kan komme hele DSO-området til gode, mens kostnadene henføres kundene i kun ett enkelt nett. Dette vil ikke bidra til DSO-enes og ordningas legitimitet og dermed heller ikke til den samfunnsmessige effektiviteten man ønsket.

Arbeidet med å engasjere og involvere kommuner og fylkeskommuner i det regionale plan- og prioriteringsarbeidet i nettsektoren bør uavhengig av dette styrkes.

Inndelingen i DSO-områder må vurderes i henhold til dagens nettgeografi og planlagte investeringer, ikke bare følge de grensene som dagens kraftsystemutredninger (KSU) opererer innafor.

3. Redusere antall nettnivåer fra 3 til 2

Kraftfylka mener det er riktig å redusere antall nettnivåer til 2 og i hovedsak innlemme regionalnettet i distribusjonsnettet. Regionalnettets uklare status i dag er unødig og uheldig rent regulatorisk.

Kraftfylka noterer seg at utvalget mener enkelte deler av dagens regionalnett kan måtte defineres som transmisjon. Dette aktualiserer ei viktig problemstilling knyttet til implementering av EUs 3. elmarkedspakke, at anlegg med transmisjonsstatus kun kan eies og opereres av transmisjonsnettsoperatøren (TSO), i Norge Statnett. Det vil si at enda flere anlegg i framtida skal avhendes til Statnett. For Kraftfylka er det da viktig å sikre verdiene til innbyggerne, eiere og selskaper i de fylka som har tatt kostnaden for i disse anleggene. Prisen for avhending må være et resultat av forhandlinger og gi netteier full kompensasjon for det tap han lider som en følge av salget.

Det er avgjørende viktig for kundene og verdiskapinga i kraftfylka at nettselskapene fortsetter praksisen med å differensiere tariffen etter nettmessige kriterier, herunder tilknytningsnivå også etter en sammenslåing av distribusjons- og regionalnettet.

4. Styrking av nettselskapets tilknytningsplikt

Kraftfylka ser at praksisen hvor produsenter selv bygger linje til nærmeste tilknytningspunkt medfører unødig mange netteiere, komplisert nettstruktur og lav samfunnsnytte for de enkelte investeringene i nettet. I så måte støttes forslaget. Styrket tilknytningsplikt forsterker imidlertid behovet for å finne nye modeller for kostnadsfordeling mellom kunder og mellom regioner.

5. Endring i kostnadsnormen i NVEs inntektsramme

Kraftfylka er opptatt av at nettkunder i områder med stor kraftproduksjon ikke skal belastes med unødig store kostnader for drift og investeringer i nettet. Kraftfylka støtter derfor tiltak som kan bidra til økt kostnadseffektivitet, som den økningen i kostnadsnormen som utvalget foreslår. Tiltaket må imidlertid vurderes i sammenheng med øvrige effektiviseringsincentiver og mekanismer. Reguleringenes samlede effekt

må være et incentiv til investeringer som sikrer verdiskaping og ikke minst forsyningssikkerheten.

6. Forslag om å beholde innmatingstariffen i distribusjonsnettene, men forøvrig manglende forslag til tiltak for kostnadsutjamning/-fordeling

Kraftfylka har ved flere anledninger framheva at det i dag overføres store verdier fra de områdene som tar belastninga og nettkostnadene knytta til kraftproduksjon og overføring til sentrale områder. Den kostnadsulempen forbrukere i disse fylka har vil forsterkes som en følge av nasjonale og europeiske fornybar- og klimamål. Vi er derfor svært misfornøyde med at utvalget ikke kommer med forslag til tiltak for kostnadsutjamning nasjonalt og vil minne regjeringa om viktigheten av å fortsette arbeidet med denne problemstillinga.

Kraftfylka ser at ei utvikling mot større selskap kan bedre situasjonen noe. Men sammenslåing av mange små selskaper i områder med få kunder, men stor produksjon, kraftomsetning og potensiale for ny fornybar, løser ingenting. Dette er realitetene i geografien og befolkningsgrunnlaget i Kraftfylka.

Det å beholde innmatingstariffen i distribusjonsnettene, som utvalget foreslår, kan bidra til å minske omkostningene i noen områder. Kraftfylka støtter tanken bak dette forslaget. Vi vil imidlertid påpeke at dette må utredes nøye og at en slik utredning også må hensynta nettareffektens energiledd og evt effekt av dette for forbrukerkunder i områder med kraftoverskudd.

Verken større selskaper eller å beholde innmatingstariffen i distribusjonsnettene vil løse det som nå er et akutt problem i de tunge kraftproduserende regionene med få kunder. Kraftfylka tolker det slik at utvalget mener tariffutjamning vil være et disincentiv til den omstruktureringen og de sammenslåingene man primært ønsker å legge til rette for og at dette er årsaken til manglende løsningsforslag. Kraftfylka kan ikke se at så vil være tilfelle, gitt den incentiveeffekten som ligger i de andre foreslåtte tiltaka.

Mangelen på løsning gir dårligere forutsetning for regional- og næringsutvikling i regionene med størst kraftproduksjon og potensiale for ny produksjon. Utviklinga er særlig bekymringsverdig for kraftintensive virksomheter. I enkelte områder står man nå foran en mangedobling av nettareffekten. Nasjonale mål bidrar slik til å gjøre enkelte områder med kraftoverskudd mindre attraktive for denne industrien. Kraftfylka vil minne om at den strategiske nettilknytninga utvalget ser som problematisk dersom en skulle differensiere innmatingstariffen er like aktuell for den kraftintensive industrien.

Kraftfylka er bekymra for den samtidige kostnadsøkninga nettselskapene i distrikta får som en følge av høyere arbeidsgiveravgift. Dette fordi de nye retningslinjene for regionalstøtte ikke gjelder for energibransjen. Samtidig ser vi at de nye retningslinjene for støtte til miljø og energi åpner opp for statsstøtte til utbygging av kraftinfrastruktur i nettopp de samme områdene. Et statlig fond for støtte til nettutbygginger i områder med så liten befolkning at utbyggingene vanskelig kan la seg realisere med normal brukerbetalning er en mulig løsning for kostnadsfordeling regjeringen bør se nærmere på. En slik søknadsbasert støtteordning vil kunne utløse nødvendige større utbygginger i distriktet uten å være et disincentiv for kostnadseffektivitet og ønsket strukturendring.

7. Øvrige tiltak foreslått av utvalget

- Utvalget tilrår at kompetanseforskriften fjernes og at hensynet til leveringssikkerhet og beredskap ivaretas i andre forskrifter. Kraftfylka støtter dette som et tiltak for forenkling og mer effektiv drift.
- Gruppen tilrår forenkling av muligheten for pant i kraftledninger. Dette vil gi mange nettselskap betydelig bedre lånebetingelser, noe som er viktig gitt den investeringstunge perioden vi er inne i. Kraftfylka ser dette som positivt.
- Regler for tjenestekjøp i konsern: Se punkt 2: Det må være enkelt å få unntak der dette er nødvendig for beredskap og forsyningsikkerhet i distriktene.
- Tidsbegrenset fritak for dokumentavgift for strukturendringer: Ett enkelt og godt forslag som støttes fullt ut.

Oslo, 01.10.14

Toini Løvseth

Daglig leder Kraftfylka

Per-Gunnar Sveen

(sign)

Styreleder Kraftfylka
Fylkesrådsleder Hedmark